

Необходими промени в Националната разузнавателна служба (НРС) в съответствие с изискванията за членство в НАТО.

Националната разузнавателна служба (НРС) е призвана да бъде една от основните специални служби в държавата, обезпечаващи нейната национална сигурност. НРС е онзи инструмент на висшите държавни институции, който със своите специфични методи и средства осигурява провеждането на външнополитическа и икономическа дейност, реализираща основните цели и приоритети на националната сигурност на Реп. България.

Получената официална покана за членство на България в НАТО през м. ноември 2002 г. изисква съответни сериозни промени най-напред в Доктрината за национална сигурност, на следващо ниво трябва да бъдат променени законовите рамки на взаимоотношенията между държавните институции и звената от системата за национална сигурност и на трето място да се изградят структурите на самите специални служби. За промените на първо и второ ниво, т.е. за изработването на Доктрината за национална сигурност и за съответните закони за цялостната система на национална сигурност е необходим широк политически консенсус между всички парламентарно представени сили, който очевидно тепърва предстои да бъде постигнат в Народното събрание.

Ние обаче считаме, че в НРС е наложително да бъдат извършени бързи и кардинални промени, които до се реализират паралелно с реформите на първо и второ ниво. Тези промени, според нас, нямат алтернатива, защото се обуславят от следните обективни фактори:

- Новите външнополитически приоритети, произтичащи от членството в НАТО и ЕС, които изискват задълбочено и всестранно сътрудничество в рамките на Алианса и определят съответните нови териториални параметри на разузнавателната дейност на НРС.

- Наложените от новото международно разделение на труда дълбоки структурни промени в българската икономика и необходимостта от завършване на приватизационните процеси, които изискват нова, адекватна външноикономическа политика.

- Световните тенденции за обединение на държавите в борбата срещу тероризма, наркотрафика, корупцията, прането на пари и участието на България в Световната антитерористична коалиция.

- Непрекъснатото нарастване на броя на българските граждани, живеещи и работещи в рамките на държавите от НАТО и ЕС - следствие на процеси, свързани със свободното движение на хора, стоки и капитали в рамките на Европейския съюз.

- Реалното състояние на НРС в настоящия момент - резултат от поредица необосновани промени (съкращения на цели направления, личен състав и агентурен апарат), довели до загуба на агентурни позиции в държави и региони, представляващи и днес интерес за националната сигурност на България.

В съответствие с Доктрината за национална сигурност и новия закон и след необходимите реформи НРС ще трябва да изпълнява следните основни задачи:

- Обезпечаване на висшестоящите държавни органи с информации и анализи за политическите и икономически планове и намерения към България и нейните съюзници от НАТО и ЕС на управляващите кръгове, държавните институции, фирми и обществени организации на разузнаваните страни.

- Придобиване на изпреварваща достоверна информация за подготвяни терористични акции срещу български и съюзнически обекти и граждани, за операции на престъпни групировки, незаконен трафик на хора, наркотици и оръжие, прането на мръсни пари от български граждани или свързани с българската икономика чуждестранни лица и фирми.

- Провеждане на специални разузнавателни операции и мероприятия за постигането на определени политически, политико-икономически или пропагандни цели на България, които не могат бързо и ефективно да се реализират чрез средствата и методите на официалната политика и дипломация.

- Обезпечаване на сигурността на българските държавни представителства в чужбина, защита на законните права и интереси на българската диаспора и на временно пребиваващите зад граница български граждани от враждебни действия на чужди организации и институции.

За ефективното изпълнение на определените основни задачи, промените в НРС, според нас, би трябвало да обхванат цялостната разузнавателната дейност в нейния функционален и геостратегически аспект.

Във функционален аспект в структурата на НРС е целесъобразно да се обособят следните направления на разузнавателна дейност:

А. Външнополитическо разузнаване – придобива посредством разузнавателни средства и източници, секретна политическа и военнополитическа информация, като предоставя на висшите органи на държавната власт анализи и оценки за провеждането на външна политика, в съответствие с националните приоритети и принципите на

сътрудничество в рамките на НАТО и ЕС. (То провежда и специални операции за изграждането на положителния образ и повишаването на международния авторитет на Р. България).

Б. Икономическо и финансово разузнаване – подпомага и защитава икономическите и финансови интереси на държавата и българските фирми в сферата на приватизацията, чуждите инвестиции, нелегитимния капитал, прането на пари и др.

В. Антитероризъм и наркотрафик – НРС действа съвместно с партньорите от НАТО и страните от ЕС в рамките на световната антитерористична коалиция, в борбата срещу международния тероризъм и организираната престъпност.

Г. Контраразузнаване – обезпечават интересите и сигурността на българските официални представителства, граждани и организации в държавите със значителна българска диаспора.

Въз основа на очертаните главни направления в разузнавателната дейност на НРС можем да определим и промените в нейния териториален (геостратегически) обхват. Тук веднага искам да направя уговорката, че присъствието и дейността на българското разузнаване в една или друга държава в никакъв случай не трябва да означава, че тази държава се третира като вражеска, а дейността на НРС - като насочена против нейните интереси и сигурност.

Нашето мнение е, че на сегашния етап основната разузнавателна дейност и операции на НРС трябва да се съсредоточат в:

- Балканския регион.
- Съседните (прилежащи) страни – в това число Черноморския и Каспийски региони.
- Близък (Среден) Изток и Африка.
- Държавите със значителен български контингент.

Така посочените по-горе основни направления, приоритети и задачи на НРС ни дават основание да предложим една най-обща, примерна структура на НРС:

1. Оперативен отдел – изграден на териториален признак и състоящ се от отделни секции по страните, представляващи разузнавателен интерес. Работи се – официално, нелегално и "под прикритие", като чрез агентурен, сътруднически апарат и технически средства се осигурява разузнавателна информация, която се предоставя за обработка и анализ на информационния отдел.

2. Информационен отдел - с отделни секции (по страни и по проблематика), който на базата на получаваните сведения, данни и информации от разузнавателните източници (агентура, сътрудници и технически средства) на оперативния отдел, и на основата на получените информации и анализи по линия на партньорството и от явни източници (Интернет, масмедии) обработва, анализира, обобщава и подготвя ин-

формационните материали за съответните държавни институции и ведомства.

3. Контраразузнавателен отдел - с две основни секции:

- Секция „Антитероризъм и наркотрафик“
- Секция „Външно контраразузнаване“

4. Териториален отдел – обезпечава съвместната дейност и сътрудничеството по задачите на разузнаването със специалните служби на територията на Реп. България.

5. Отдел за специални операции – изграден с една специфична, по-гъвкава структура, която ще се определя, преди всичко, от конкретните цели на външната политика на България към определена държава и регион за посочения период.

6. Отдели и секции - подчинени пряко на Директора на НРС:

- Отдел (секция), осъществяващ представителството и цялостната координация и взаимодействие с чуждестранните партньори на НРС.

- Секция за връзки с държавните и обществени институции и СМИ – осигурява публичността в дейността на НРС, връзките с организациите от неправителствения сектор и гражданския контрол. (Тази дейност трябва да бъде стриктно в рамките на нормативните документи за секретност и вътрешна сигурност).

- Отдел – „Човешки ресурси“ със секция „Кадри“ и секция „Разузнавателна школа и професионална квалификация“

7. Спомагателни секции – секретариат, общ архив, финансова, административно–стопанска и др., които обслужват и осигуряват нормалната и ефективна работа на ръководството на НРС и основните отдели.

Така определените основни задачи и посочените функционални и стратегически параметри на НРС, по наше мнение, могат да бъдат реализирани сравнително бързо и без особени сътресения и проблеми, тъй като изискват най-вече вътрешни усилия и ресурс на самата НРС, без да са пряко зависими от реформите на първо и второ ниво.

Що се отнася до същността на реформите в специалните служби, техните взаимоотношения в системата на националната сигурност и подчинеността им в държавната йерархия, нашето становище е, че НРС трябва да бъде с относително самостоятелен статут, като нейната дейност и структура е целесъобразно да бъдат регламентирани в рамките на специален закон. Този закон трябва да определи мястото на НРС в системата на национална сигурност, нейните стратегически цели и задачи, конкретната функционална и организационна структура, както и съответните форми на взаимодействие и сътрудничество с българските институции и ведомства, имащи отношение към националната сигурност - МВР, МО и МВНР.

Законът за НРС задължително трябва да бъде в съответствие и със Закона за класифицираната информация, доколкото НРС ще оперира както със собствена секретна информация, така и с такава, получавана по линия на партньорството и разузнавателното сътрудничество с други държави.

Наред с така изложените съображения и предложения, които в преобладаващата си част не биха се нуждаели от сериозна дискусия поради своята безалтернативност бих искал да посоча и някои от проблемите по които задължително трябва да се проведе дискусия между отделните представители на Разузнавателната общност.

Много актуален е проблемът с „прикритията“. Както е известно конкретната оперативна дейност на НРС, осигуряваща изпълнението на нейните основни задачи, се провежда от „легални“ (под официални прикрития и представителства на НРС) и от нелегални позиции. Съотношението между „легална“ и нелегална разузнавателна дейност, както и взаимоотношенията, в тази връзка, с официалните институции, ползвани за прикрития от НРС в страната и чужбина са определящи в значителна степен за ефективността на разузнавателната работа в определения район или държава. В тази връзка трябва да отбележим, че досега НРС винаги е била губеща в битката с официалните институции за местата „за прикритие“. Съвсем ясно е, че ще бъде необходима много силна подкрепа от страна на Президентската институция и изпълнителната власт, за да се преодолее сегашното тежко състояние.

Друг сериозен, кардинален въпрос, който предстои, евентуално да бъде обсъден - при новите задачи и структура целесъобразно ли е запазването на централизираната организационна структура на НРС. Почто, ще продължи ли да се ползва тази огромна сграда и не е ли по ефективно и от икономическа гледна точка, и от принципите на секретността, някои от функционалните и териториални отдели да ползват самостоятелни помещения, извън сградата на Центъра.

Изхождайки от сегашното състояние на НРС и по-специално от създадения кадрови вакуум, много актуален е въпросът за спешното назначаване на нови кадри, тяхното бързо обучение и професионална подготовка, както в рамките на една възстановена Разузнавателна школа у нас, така и чрез помощта на партньорите от НАТО. С една дума - кадровата политика в НРС трябва да се изгради и да отговаря на съвършено нови критерии. Към този въпрос можем да добавим и проблема за евентуална девоенизация на службата, който също според нас ще стане актуален с присъединяването ни към НАТО.

В заключение - ние считаме, че едногодишният подготвителен период и съпътстващият го мониторинг от страна на партньорите от НАТО са една реално очертала се, но последна възможност НРС, на основата

на натрупания дългогодишен оперативен опит и професионализъм, чрез посочените промени, да се превърне в равностоеен партньор в НАТО. За целта обаче ще са необходими усилията на цялата разузнавателна общност, вътре и вън от специалните служби. АРЗ като част от тази общност винаги е декларирала своята готовност да участва активно в процесите на реформиране на НРС и в нейното изграждане като необходима институция в системата на националната сигурност на Реп. България.

Горан Симеонов
Председател на УС на АРЗ

12 март 2003 г.
София